

ÚJ BARLANGOK ÉS A BARLANGOK TERMÉSZETVÉDELMI PROBLÉMÁI A BUDAI RÓZSADOMBON

Leél-Őssy Szabolcs¹

A múlt században a budapesti, tágabb értelemben vett Rózsadomb kb. 5-6 km²-es területén öt, egyenként több km-es hosszúságú nagybarlang (Pál-völgyi-, Szemlő-hegyi-, Ferenc-hegyi-, Mátyás-hegyi- és József-hegyi-barlang) vált ismertté. Emellett közel 60 kisbarlangot fedeztek fel, és közel ennyi barlangindikáció került napvilágra. Ezek együttes hossza ma már meghaladja a 33 km-t.

Szinte mindegyik barlang zárt, kavernaszerű üregrendszer volt, amelyek felfedezését valamilyen emberi beavatkozás, többnyire kőbányászás, kútfúrás, csatornaásás tette lehetővé. A nyolcvanas évektől kezdve a felgyorsuló ütemű beépítés, az egyre mélyebb alapozógödrök számos barlangindikációt tártak fel. A legtöbb barlangnyomot a lelkes, fiatal geológus, KOCSIS Ákos fedezte fel. ADAMKÓ Péter kollégámmal az utóbbi években több mint kéttucatnyi barlangindikációt bontottunk meg, amelyekből több mint egy tucatnyi esetben új barlangot fedeztünk fel (köztük 1984-ben a József-hegyi-barlangot).

A barlangos területeken az építkezések számos veszélyt hordoznak magukban a természetvédelmi értéknek számító barlangokra nézve.

A vízzáró burkolás megváltoztatja a természetes beszivárgási viszonyokat, egyes képződménydús helyeken megszüntetheti a beszivárgást. Más pontokon a vízbeszivárgás koncentráltan, esetleg vízbeömlés formájában jelentkezik, pl. csőtörések esetén. Volt példa több hónapon át tartó csőtörésre, amely még a források hőmérsékletét is csökkentette. Ezek gyakoriságát a meredek, agyagos, felszínmozgásos térszínek fokozzák.

A csőtörésnél is veszélyesebb a csatornaszivárgás, amikor is a szennyvíz a barlangokon keresztül szinte természetes öntisztulás nélkül jut le a karsztvízbe. Az emésztőgödrök létesítése már régen tilos, és a hegyvidéki területen az utóbbi években számos új csatorna gerincvezetékét fektették le. A problémát a régi, elöregedett csatornák jelentik, pl. a fürdők közvetlen közelében a Frankel Leó úton.

Igen gyakori kártétel, hogy az építkezők a legtöbb esetben eltömik a felszínre kerülő barlangüreget. Ez ugyan tilos, de az építési területek őrzik, idegent nem engednek be, és a betonnal történő kitöltést igen gyorsan el lehet végezni...Van dokumentált példa 50 m³ beton beengedésére..

Bizonyítottan megfigyelhető a beszivárgó vizek kemizmusának megváltozása is. A kertek műtrágyázása, a növényvédő szerek és elsősorban az utak sózása ezen a sűrűn beépített és fontos közlekedési utakkal behálózott területen reális problémát jelent a barlangok, ill. a hévforrások számára.

¹ Dr. Leél-Őssy Szabolcs a földtudomány kandidátusa ELTE Általános és Történeti Földrajzi Tanszék